

ODPOVĚDNOST ZA STARÉ ŠKODY NA ŽIVOTNÍM PROSTŘEDÍ

JAROSLAV DROBNÍK

1. Obdobně jako celému životnímu prostředí se v minulosti nevěnovala ani příliš velká pozornost různým negativním zásahům, jejichž důsledky jsou nyní označovány za tzv. staré ekologické škody. Mluví se o nich v jiných obměnách též jako o minulých či historických škodách nebo zátěžích na životním prostředí, a to především v souvislosti s nepříznivým stavem půdy, vody, lesů, popřípadě i přírody a krajiny jako celku.

Většinou jde o škody (zátěže), které vznikly z již ukončené provozní či jiné činnosti, jejíž původce popřípadě ani jeho právní nástupce nejsou známi. V procesu transformace společnosti, zejména po vydání zákona č.92/1991 Sb., o podmínkách převodu majetku státu na jiné osoby, se však do minulých ekologických škod začaly zahrnovat i škody, které vznikly na životním prostředí činností privatizovaných státních podniků.

Bylo totiž potřebné zjistit jaké škody byly na privatizování majetku způsobeny, a to v souvislosti s řešením otázky, kdo za ně bude po privatizaci odpovídat. Není proto podmínkou, že musí jít o škody z činnosti již ukončené.

Při vymezení pojmu staré škody nelze přehlížet, že pro každého vlastníka nemovitosti je z jeho subjektivního pohledu touto škodou vše, co na nemovitosti vázne jako ekologická zátěž z doby, než se stal jejím vlastníkem. Vedle skutečně starých škod se tak mohou jako staré posuzovat i škody, které vznikly v poměrně nedávné době. S každou změnou ve vlastnictví nemovitosti a s ní spojených složek životního prostředí, se totiž stává aktuální otázka určení osoby, která odpovídá za případnou ekologickou zátěž.

Škodou či zátěží se však rozumí jen skutečná újma na složkách životního prostředí. Nepatří do ni technické nebo jiné nedostatky provozních zařízení a staveb, jako je např. absence čistírny odpadních vod nebo odlučovače látek znečišťujících ovzduší, které se na vzniklé škodě podílely. Rozlišení mezi škodou a její příčinou je důležité nejen z hlediska určení odpovědnosti a právních prostředků k zajištění nápravy, ale též pro financování nápravných opatření, která se uplatňují zejména v souvislosti s privatizací státních podniků.

Příčiny, které vyvolávají potřebu řešit staré ekologické škody, nejsou jen v samotném jimi poškozeném životním prostředí, ale především v tom, že v sobě často skrývají hrozbu dalších a možná i větších škod na životním prostředí. Právě tato hrozba způsobuje, zvláště je-li bezprostřední, že odstranění staré škody nesnese v některých případech odkladu. Za předpokladu, že budou všechny nebo aspoň většina těchto škod „zmapovaných“, je i možné určit pořadí jejich postupné nápravy. Do takového stádia jsme však zatím nedospěli.

2. Nezbytným předpokladem k uplatnění odpovědnosti je zjišťování škod na životním prostředí vůbec, tedy i těch, které vznikly v minulosti. Do nedávné doby se tato činnost prováděla nahodile, zpravidla jen tehdy, kdy došlo k závažnějšímu ohrožení nebo poškození složky životního prostředí (např. ke kontaminaci zdroje pitné vody, s nutností následné bezodkladné nápravy odstraněním zdroje znečištění).

Výrazný posun ve zjišťování ekologických škod z minulosti nastal v procesu privatizace státních podniků. Podle ustanovení § 6a zákona č. 92/1992 Sb., kterým se změnil a doplnil zákon o podmínkách převodu majetku státu na jiné osoby (zákon o velké privatizaci) se součástí privatizačního projektu stalo vyhodnocení závazků podniku z hlediska ochrany životního prostředí. Do něho je zařazeno i vyčíslení škod na životním prostředí, způsobených dosavadní činností podniku.

Uvedený požadavek byl do procesu privatizace začleněn sice až dodatečně, neboť původní znění zákona o velké privatizaci č. 92/1991 Sb. jej neobsahovalo, ale vnesl do něho zcela nový, do té doby v našem právu neznámý prvek. Vztahoval se na privatizační projekty předložené po 29. 2. 1992 a první fáze privatizace se proto ještě obešla bez vyhodnocování ekologických závazků.

Privatizací sice nedošlo k inventarizaci všech škod na životním prostředí vzniklých v minulosti, ale dala první impuls, aby tyto škody zjišťovány byly. Navodila se tím zároveň situace, aby se v jejich zjišťování prostřednictvím tzv. ekoauditů pokračovalo i mimoprivatizační proces z podnětu orgánů ochrany životního prostředí, které odpovídají za ochranu jeho složek, nebo z podnětu zainteresovaných vlastníků, na jejichž majetku ekologické škody z minulosti vážnou.

Samotné zjišťování minulých škod ovšem neřeší problém jejich odstraňování. Je pouze jedním z jeho důležitých předpokladů. Nelze také předpokládat, že všechny zjištěné škody mohou být v dohledné době napraveny. Rovněž způsob jejich nápravy nepovede většinou k uvedení poškozené složky životního prostředí do původního nebo jemu blízkého stavu. Samotná náprava bude záviset na řadě konkrétních okolností daného případu. Jak naznačují zkušenosti z praxe bude na ní mít podstatný vliv zejména ekonomická náročnost nápravy, která se projevuje již při řešení otázky jaký způsob nápravy zvolit.

3. České právo nemá zvláštní úpravu odpovědnosti za staré škody na životním prostředí. Výjimkou jsou jen tzv. stará důlní díla, za jejichž zajištění a likvidaci, popř. i za škody na majetku s nimi souvisejícími má ze zákona, na zákla-

dě § 35 odst. 4 horního zákona č. 44/1988 Sb., ve znění pozdějších předpisů, odpovědnost Ministerstvo životního prostředí.

U starých ekologických škod lze tak uplatňovat jak odpovědnost za škodu podle §§ 420 a násl. občanského zákoníka, tak odpovědnost za újmu na životním prostředí podle zákona č. 17/1992 Sb. a zvláštních předpisů, pokud pro ně budou splněny zákonem stanovené podmínky.

Při uplatňování odpovědnosti za škodu podle občanského zákoníka je třeba vzít v úvahu, že použitelnost tohoto právního institutu je pro cíle sledované v ochraně životního prostředí omezená. Protože jeho podstata spočívá v ochraně majetkových hodnot, může být náhrada škody uplatněna jen při poškozování těch složek životního prostředí, s nimiž jsou tyto hodnoty spojeny (půda, rostlinstvo, některé druhy živočichů) nebo na jejichž stavu (ovzduší, půdy, vody) jsou přímo závislé. Nedostatek jiných vhodných prostředků ochrany životního prostředí však v některých případech, jako je tomu u škod způsobených znečišťováním ovzduší, vede k tomu, že náhrada škody je zde prostředkem jediným.

Odpovědnost za škodu jako soukromoprávní institut je uplatnitelný jen z vůle poškozeného vlastníka věci, popř. i jiné osoby, která k ní má majetkové právo. Není proto povinností poškozeného domáhat se náhrady škody, i když by se tím mohla zároveň řešit náhrada ekologické újmy ve smyslu § 27 zákona č. 17/1992 Sb. a není ani jeho povinností požadovat náhradu ve formě vyhovující ochraně životního prostředí (navrácení do původního nebo jemu blízkého stavu restitucí in natura). Odstraňovat škody na životním prostředí je však ve veřejném zájmu, nezávisle na postoji vlastníka poškozené složky, který ji mohl poškodit i sám. V takovém případě nebude ani možné náhradu škody uplatnit.

U minulých škod na životním prostředí je jednou z hlavních překážek pro uplatnění odpovědnosti za škodu podle občanského zákoníka skutečnost, že osoba škůdce nebude většinou známa, nebo že zanikla bez právního nástupce. Častou překážkou bude též uplynutí promlčecí doby k uplatnění náhrady škody určené v § 106 občanského zákoníka. Vlastník nemovitosti, na níž vážne ekologická zátěž (škoda), bude mít proto zpravidla jen malou naději zbavit se jí úspěšným uplatněním nároku na náhradu škody. Na druhé straně mu však hrozí nebezpečí, že sám ponese odpovědnost za škodu, která z této zátěže vznikne jiné osobě, zejména v souvislosti s pokračující provozní činností na dotčených nemovitostech.

Odpovědnost za škodu, která je zákonem o životním prostředí označena jako ekologická újma, se v platné právní úpravě pokouší řešit některé zvláštní právní předpisy v ustanoveních o ukládání nápravných opatřeních. Lze v nich spatřovat prostředek aspoň částečné nápravy této újmy, jak je uvedena v § 27 zákona o životním prostředí. Zatím jsou jedinou cestou, kterou stát může prostřednictvím příslušných státních orgánů uplatňovat přímý vliv na odstraňování ekologických škod. To platí i pokud jde o staré ekologické zátěže. O uložení nápravného opatření rozhoduje příslušný orgán státu podle vlastního uvážení, i když podnět mu k tomu může dát kdokoliv. Nejde o právní nárok, kterého je možné se vůči státu domáhat, ani pokud jde o vlastníka ekologickou škodou dotčené věci.

Podle platné právní úpravy lze nápravná opatření ukládat na základě § 27 zákona č. 138/1973 Sb., ve znění zákona č. 14/1998 Sb., o vodách, na základě § 86 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny a podle § 26 odst. 1 písm. d) zákona č. 125/1997 Sb., o odpadech. Určitá opatření, která mohou vést k odstranění ekologických škod se nachází též ve stavebním zákoně č. 50/1976 Sb., ve znění pozdějších předpisů, spočívající zejména v nařízení nezbytných úprav na stavbě nebo stavebním pozemku (§ 87 zákona) nebo v nařízení odstranit stavbu (§ 88 zákona). Možnosti k ukládání nápravných opatření k odstranění ekologických škod schází v ostatních předpisech na ochranu životního prostředí. Za zřetelný nedostatek to lze označit v zákoně č. 334/1992 Sb., o ochraně zemědělského půdního fondu a v zákoně č. 289/1995 Sb., o lesích.

Z obsahu zmíněných ustanovení zákonů o vodách, odpadech a ochraně přírody a krajiny je zřejmé, že i této úpravě schází společný základ, v němž by byly jednotně upraveny podmínky vzniku odpovědnosti, způsobu a rozsahu její nápravy. Zmíněný § 27 zákona o životním prostředí tento záměr pouze deklaruje, aniž by jej bylo možné v této podobě při nedostatku odpovídající konkrétní právní úpravy použít v aplikační praxi.

Nápravná opatření uložená příslušným orgánem státní správy jsou pro odstraňování starých ekologických zátěží, při minimální možnosti uplatnit ještě odpovědnost za škodu podle občanského zákoníka, prakticky jediným dostupným právním prostředkem. Není proto náhodou, že se o ně opírají dále zmíněná usnesení vlády, která tvoří základ řešení ekologických závazků spojených s privatizací majetku státu.

4. Za škodu i za ekologickou újmu odpovídá její původce. V tom je právní úprava shodná jak v občanském zákoníku, tak v uvedených zvláštních zákonech. Rozdílů není ani v tom, že odpovědnost přechází na právní nástupce v osobě původce.

Pokud však nelze původce ani jeho právního nástupce zjistit, nese majetkovou újmu za způsobené škody poškozený. Náhrady se pak nemůže domáhat ani vlastník věci, poškozené ekologickou zátěží, neboť se v odpovědnosti za škodu neoznačuje v čem majetková újma spočívá.

Jiná situace je při uplatňování nápravných opatření, kdy je ekologická zátěž odstraňována ve veřejném zájmu. Není-li zjištěn původce, či jeho nástupce, řeší otázku odpovědnosti platné právní předpisy různě. Ustanovení § 27 zákona o vodách tak, že ji v naléhavých případech přebírá stát. Podle § 3 odst. 7 zákona o odpadech přechází povinnost zneškodnit odpad na vlastníka nemovitosti, na níž je odpad umístěn s tím, že mu za určitých podmínek uhradí účelně vynaložené náklady příslušný okresní úřad. V § 86 zákona o ochraně přírody a krajiny není tato otázka řešena vůbec a stejné platí o předpisech, které se o nápravných opatřeních ani nezmiňují. Za tohoto stavu právní úpravy je proto často obtížné zjistit, která osoba nese odpovědnost za ekologickou zátěž a někdy to není vůbec možné.

Zvláštní situace v odpovědnosti ze ekologické škody vznikla v souvislosti s privatizací státního majetku. Jelikož zde není založeno právní nástupnictví mezi státním podnikem a osobou, která přebírá státní majetek, s nímž tento podnik hospodařil, do vlastnictví (majetek se převodem na Fond národního majetku odstátnil a teprve poté byl převeden do vlastnictví jiné osoby), je důležité zjistit, zda a jaké závazky státního podniku tato osoba přebírá. Úprava se nachází v ustanovení § 15 odst. 1 zákona č. 92/1991 Sb., v platném znění, kde je řečeno, že s vlastnickým právem k privatizovanému majetku přecházejí na jeho nabyvatele i jiná práva a závazky související s privatizovaným majetkem. Zda jde o všechny závazky vzniklé z činnosti státního podniku, které se projeví v ekologických škodách, nebo jen o některé z nich, může víc napovědět schválený privatizační projekt a smlouva kterou byl privatizovaný státní majetek převeden Fondem národního majetku na jinou osobu. Podle citovaného ustanovení by mělo být nesporným, že to jsou závazky ze všech ekologických škod (zátěží), které jsou fyzicky umístěny nebo spojeny s převzatým zpravidla nemovitým majetkem, jak to ostatně naznačuje dále zmiňované usnesení vlády ČR č. 123/1993, pokud by ve smlouvě o převodu privatizovaného majetku nebylo uvedeno něco jiného.

Zdá se, že v případě privatizace, je odpovědnost za staré ekologické škody z větší části legislativně řešena. Komplikace mohou nastat tehdy, když tyto škody nejsou zachyceny v privatizačním projektu nebo když tzv. ekoaudit provedený podle § 6a zákona o velké privatizaci neodpovídá skutečně existujícím ekologickým zátěžím. Není však řešena odpovědnost za škody, které způsobil státní podnik na jiném majetku, než který sloužil k jeho činnosti (zpravidla na základě práva hospodaření). Zvláště problematická je tato otázka v případě konkrétní odpovědnosti státního podniku plynoucí z uloženého nápravného opatření. Pokud po provedené privatizaci neprestal podnik existovat, ale přešel do likvidace, měl v ní zpravidla jen jediný úkol, a to vyrovnat závazky vůči restituentům. Na ostatní povinnosti mu nezbyvaly prostředky, pokud se na ně nepamatovalo v privatizačním projektu.

Na privatizované podniky se tak přenesla aspoň ta část závazků za staré ekologické škody, které se nacházejí na jimi získaném majetku. Byl-li však majetek zatížený těmito škodami vydán oprávněným osobám v restituci, je právní stav zcela odlišný. Oprávněná osoba s převzatým majetkem nepřejímá jiné závazky než ty, které jsou uvedeny v jednotlivých restitučních zákonech. Závazky ze starých ekologických zátěží mezi ně nepatří. Pro restituenta to může být určitá výhoda, ale jen do té doby, než mu ekologická zátěž na vydaných nemovitostech začne ztěžovat nebo i zabraňovat v jejich využívání a nenajde se osoba, která by nesla a mohla unést odpovědnost za nápravu.

5. Jakmile se v procesu privatizace začalo kalkulovat s ekologickými škodami (zátěžemi), bylo třeba vyřešit nejen otázku, kdo za ně ponese odpovědnost, ale též z jakých prostředků budou financovány nápravy. Při odpovědnosti osoby, která získala majetek v privatizaci se na základě § 15 zákona č. 92/1991 Sb.,

objevily v podstatě dvě možnosti. Mohla se snížit kupní cena privatizovaného majetku o náklady nutné na odstranění ekologické škody, které by pak financoval z vlastních prostředků nabyvatel. Bez snížení ceny majetku by financoval náklady na odstranění ekologické škody provedené nabyvatelem stát. V průběhu privatizace se nakonec uplatnila druhá z uvedených možností, a to nejprve na základě usnesení vlády ČR č. 455, ze dne 24. 6. 1992 a poté na základě usnesení vlády ČR č. 123, ze dne 17. 3. 1993, které až na několik málo případů našlo plné uplatnění v praxi. Další pozornost bude proto věnována jen jeho obsahu.

Usnesením vlády č. 123 byly schváleny zásady řešení ekologických závazků při privatizaci, uvedené v jeho příloze. Tyto zásady však mohou být používány u privatizačních projektů schválených po 16. 3. 1993, kdežto u privatizačních projektů schválených před tímto datem se má používat usnesení vlády č. 455. Zásady řešení ekologických závazků spočívají v možnosti finanční účasti státu na uhrazení účelně vynaložených nákladů na odstranění ekologické škody. Úhradu lze poskytnout zásadně každému nabyvateli majetku, s omezeními u privatizace formou veřejné soutěže nebo veřejné dražby.

Předpoklady finanční účasti státu spočívají na splnění těchto základních požadavků:

- a) úhrada se poskytuje jen na náklady spojené s odstraňováním ekologických škod (zátěží) spočívajících výhradně ve znečištění podzemních vod, ve znečištění půdy a existenci skládek škodlivých odpadů,
- b) k ekologické zátěži došlo v důsledku provozní činnosti privatizovaného podniku a jde o zátěž, která je uvedena v privatizačním projektu formou vyhodnocení ekologických závazků podniku (tzv. ekoaudit podle § 6a zákona č. 92/1991 Sb.),
- c) s úhradou nákladů vysloví souhlas vláda na základě žádosti nabyvatele majetku získaného privatizací,
- d) příslušný orgán státní správy vydal nebo vydá opatření k nápravě pro odstranění určené ekologické zátěže, kde je stanoven i způsob a rozsah nápravy a
- e) dojde k uzavření dohody mezi nabyvatelem privatizovaného majetku a Fondem národního majetku, ve které se Fond zaváže, že nabyvateli uhradí účelně vynaložené náklady na realizaci opatření, uloženého rozhodnutím orgánu státní správy v oblasti životního prostředí.

Finanční účast státu na splnění ekologických závazků spočívajících v odstranění škod (zátěží), vzniklých činnostmi státních podniků před privatizací, nevzniká schválením privatizačního projektu, v němž jsou tyto závazky vyhodnoceny. O finanční účast musí nabyvatel privatizovaného majetku žádat. Žádá vládu o udělení souhlasu a po splnění dalších požadavků žádá Fond národního majetku o uzavření smlouvy. Odhaduje se, že garance státu na úhradu těchto škod podle již vydaných souhlasů vlády představují částku 35 miliard Kč. Na větší část této sumy uzavřel již Fond národního majetku smlouvy k úhradě nákladů. Ačkoliv souhlas vlády nezakládá právní nárok na uzavření smlouvy, jde přesto o závazek, který

Fond nemůže odmítnout, budou-li splněny i ostatní podmínky pro uzavření smlouvy. Z toho pramení i obava, zda bude mít Fond ještě dostatek prostředků na krytí těchto závazků.

Nejen podmínkami, ale i limity rozsahu úhrady je omezena finanční účast státu na odstraňování ekologických škod. Omezení úhrady je dáno výší kupní ceny privatizovaného majetku a u akciových společností založených v kuponové privatizaci výší jejich kmenového jmění. Do té výše se může Fond národního majetku zavázat k úhradě nákladů. Pokud by proto náklady při realizaci nápravného opatření tuto částku překročily, bude je muset hradit nabyvatel privatizovaného majetku.

Další omezení rozsahu úhrady spočívá v nákladech „účelně“ vynaložených na realizaci nápravného opatření uloženého státním orgánem k odstranění ekologických škod, zjištěných tzv. ekoauditem a zahrnutých do privatizačního projektu. Na tomto orgánu bude proto záviset zda, jakým způsobem a v jakém rozsahu uloží provést nápravu. Na stanovisku Ministerstva životního prostředí k projektu řešení nápravy závisí posoudit, zda půjde o financování nákladů skutečně nutných a účelných. Nerespektování stanoviska Ministerstva životního prostředí k projektu má podle usnesení vlády přivodit zánik závazku Fondu k úhradě vynaložených nákladů, což má být navíc zajištěno smluvním závazkem nabyvatele majetku, že poskytované prostředky bude využívat účelně.

V usnesení vlády č. 123 je patrná snaha státu podpořit finančně především ta opatření k odstranění nebo zmírnění dopadů starých ekologických škod závažnějšího charakteru, kde řešení zpravidla nesnese odkladu. Neznamená to ale, že je zajištěna komplexnost a objektivita ve výběru škod podle stupně aktuálnosti jejich nápravy, neboť každá žádost se řeší samostatně bez časové a věcné návaznosti. V tom spočívá i problém v řešení požadavků, aby prostředky byly účelně vynaloženy nejen na jednotlivá dílčí opatření, ale na účelnou nápravu ekologických zátěží. Jde o jejich celkové řešení na určitém území a nikoli jen ve vztahu k osobám, které získaly majetek v privatizaci.

Uvedené usnesení vlády nepostihuje tak všechny ekologické zátěže způsobené v minulosti činností státních podniků. Nemusí jít ani o ty z nejzávažnějších, je-li účast státu na financování nápravných opatření omezena jen na některé z nich tím, že závisí na řadě subjektivních faktorů. Usnesení je pouze jednou z možných variant, kterou stát pro tento účel zvolil a bude třeba zhodnotit nakolik byla tato volba správná. Zvláště za situace, kdy zůstanou mimo dosah usnesení ekologické zátěže, jejichž nápravu nebude schopen nabyvatel privatizovaného majetku unést.

Na druhé straně vznášejí nabyvatelé privatizovaného majetku námitky, že stát odmítá financovat náklady spočívající v odstraňování ekologických závad provozu podniku. Protože však nejde o ekologické škody, ale o jiné závady, které se promítly do nižší ceny zprivatizovaného majetku, nelze tyto námitky akceptovat. Financování uvedených „závad“ státem, spočívajícím např. ve financování výstavby podnikových čistíren odpadních vod, by vedlo ke zhodnocení majetku, jehož vlastníkem je již jiná osoba. Zájem státu na odstraňování těchto závad, které za-

příčiňují vznik dalších ekologických škody, se však může promítnout jinak, např. ve vytváření a uplatňování vhodných stimulačních prostředků ekonomické povahy, které by doplňovaly prostředky administrativní.

6. Privatizace státního majetku se u nás stala podnětem pro inventarizaci minulých ekologických škod a přinesla i určitou snahu se s nimi aspoň zčásti vypořádat. Pokud by však řešení této problematiky bylo spojováno jen s privatizací a nenašel se způsob, jak v něm cílevědomě pokračovat, mohla by náprava starých škod skončit vyčerpáním prostředků, které bude mít Fond národního majetku pro tento účel k dispozici.

Další postup by měl mít proto za cíl dokončení inventarizace všech nebo aspoň valné většiny starých ekologických zátěží, pokud již nebyly zachyceny v privatizaci. Je nezbytné o nich vědět, mít o nich přehled a sledovat je. Inventarizace je předpokladem nejen pro jejich řešení, které zdaleka nemusí spočívat v bezprostředním úsilí na jejich odstraňování, ale i pro rozhodování o způsobu dalšího využívání složek životního prostředí, s nimiž jsou tyto zátěže spojeny.

Přehled o minulých ekologických škodách, podložený ekoauditem, by se měl stát základem pro věcný i časový postup při jejich řešení. Z hlediska omezeného množství prostředků, které může nejen stát, ale i jiné osoby odpovědné za ekologické zátěže vložit v dohledné době na financování nápravných opatření, je žádoucí vybrat z nich ty, které bude třeba řešit bezprostředně. U ostatních je možné řešení odložit s tím, že podle povahy zátěže je možné provést jen určitá zabezpečovací opatření, např. proti úniku škodlivých látek z nezajištěné skládky odpadů do okolního prostředí. Jedná se o požadavek komplexního přístupu k řešení ekologických zátěží z minulosti, který zajistí, že použité prostředky budou účelněji využívány s větším přínosem pro ochranu životního prostředí. Osoba odpovědná za ekologickou zátěž by tak mohla prostředky „ušetřené“ cíleným odsunutím nebo omezením nápravného opatření věnovat na jiné investice prospěšné ochraně životního prostředí, např. na výstavbu čistírny odpadních vod nebo na vybavení svého provozu ekologicky šetrnějším zařízením.

Další postup se neobejde ani bez změn v legislativě na úseku ekologických škod minulých i současných. Jde zejména o požadavek na jednotnou úpravu odpovědnosti za tyto škody a jednotný postup při ukládání nápravných opatření. Z dosavadního přístupu k těmto otázkám v jednotlivých předpisech vydaných od roku 1992 je zřejmá nahodilost nikoli koncepčnost přijatých řešení. Za zvlášť důležitou je přitom otázka jednotné úpravy odpovědnosti za škody v případech, kdy nelze uplatnit odpovědnost původce. Nebudou-li vymezeny hranice podílu odpovědnosti mezi vlastníkem nemovitosti a státem, jak se o to pokouší zatím jen zákon č. 125/1997 Sb., o odpadech, hrozí nejen nebezpečí snah přesouvat financování nápravných opatření na stát i tam, kde by se původce při větším úsilí nechal zjistit, ale i nebezpečí výrazného oslabování prevence, v níž by měl právě vlastník věci, která může být poznamenána ekologickou zátěží, významnou úlohu.

LIABILITY FOR PAST ENVIRONMENTAL DAMAGE

Summary

Liability for damage caused to the environment in the past is applied in the Czech Republic also to damage caused by the state enterprises to privatized property. Thus it was necessary to resolve the question of the person to be held liable for this damage after the state enterprise has been dissolved.

The necessary prerequisite of the liability is the examination of damage. In the past this was never performed and only the privatization brought about this need. It was the Act No. 92/1991 C.L. which in § 6a laid down the duty to assess ecological covenants of the enterprise which was about to be privatized.

The Czech law possesses no special regulation of the liability for environmental damage caused in the past. It is therefore possible to assert the rights arising from the Civil Code provisions on the liability for damage (yet these are often statute barred due to the lapse of the limitation period) alongside the measures taken by the state agencies against those who are liable for the harm done to the environment.

Administrative remedies awarded for damage caused in the past are applicable by the appropriate agencies against those who are liable or their legal successors. These include persons who took over the possession of the privatized state property encumbered with ecological damage. Administrative remedies can be granted subject to the provisions of the Act on Waters, Act on the Protection of Nature and the Landscape, and the Act on Waste. Yet only the Act on Waste stipulates that it is the owner of the land who is responsible for the elimination of the waste unless the person who disposed of the waste on this land is identified. Thus another problem arises, i.e. who shall be liable for the past damage provided the person who caused it has not been identified.

The government of the Czech Republic decided that in the course of privatization of its property the state shall use the resources of the Fund of National Property to cover the costs incurred by the rectification of damage consisting in the pollution of water or soil as well as in the existence of dumping grounds where the waste was produced by the state enterprises' activities on the land. The detailed conditions of covering the costs are set in the Czech Republic Government Resolution No 123 of 1993.

Subsequent procedure of applying the liability for damage caused to the environment in the past should consist in completing its itemized list. This is the prerequisite for the systematic resolution of the issue whose progress will also depend on the funds available for this purpose.